

ШОДУНАВКА.

№ 3.

У Суботу 15. Януара

1844.

ТЫ И ВЫ*)

Кадъ ии се окану
Вы говорит' драга,
Среће ии ограну
Зорица преблага.

Съ любни уста вѣны
Ты кадъ зачу еласно,
Душа је у мени
Узкипила страсно.

У мысли задублѣнъ
Држа ю на крилу,
Одъ срца полюбленъ
Загрли ю килу;

И говори гласно:
„Драга сте Вы мени!“
„„Я Тे любимъ страсно!““
Мышля а у себи.

Малосавъ Слободинъ.

КАРАЂОРЂЕВИ КРИМИНАЛНИ ЗАКОНИ. **)

14. §. Кои бы се войникъ усудјо при изгубљењу баталје за живота оружје изъ руку дати или бацити, безъ изговора да (трчи) шибу мртву 6 пута крозъ 600 момака.

*) Изъ могъ рукописа: „Милошева Тамбурица.“ М. С.

**) У рукопису, вѣтъ кога ово саобщавамо, нема првы 13 параграфа. Молимо дакле, ако бы јоштъ когодъ ове за-

15. §. Кои бы се войникъ усудјо у войсци пушку буди на што избацити безъ пытана старешине, и допуштеня, 25 штапа да трпи.

16. §. Кои бы се годъ пронашао или уфатио, буди свештеникъ, буди старешина, буди войникъ, или пайпоследњији копачъ, да ћло о правительству и о држави Србской говори, маќаръ у войсци, маќаръ у селу, тай подлежи кашиги како издатель отечества и шпиона.

17. §. Налаже се свакоме Србину, а особито сеоскомъ кмету, када бы писмо у село дошло, да се таки даде кмету, у кое му драго доба было, и кметъ тай часъ да га шилъ кудъ иде и коме. Тако исто цебана кадъ бы у село дошла, кои бы се усудјо одъ више поменуты ствариј задржати, тай подлежи 50 штапа трпити.

18. §. Кои бы убјо човека своевольно, а онай нје на нѣга пређе пушку потего, и осведочи се чисто, осуђује се дасе стреља и потомъ обеси.

19. §. Кои бы убјо неотице човека, по добромъ испыту да се осведочи, томе апсъ поль године у гвожђу, и проче спрамъ фамилије нѣгове, што судъ донесе, деци и жени платити.

20. §. Кои потегне пушку или ножъ на кога, и окреше, а неубје, тай кашигу убице, кои є неотице убјо, да трпи; ако ли неокреше, но на празно потегне, томе по 50 штапа у 2 пута да се удари.

коне при себи имао, да намъ јї даде, да овай драгоценъ споменикъ права Србскога подпунимо, ћръ је то важнији документъ за общту историју права Славенскога.

Учредникъ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

21. §. Момци, кои се на стражу одреде, и ако бы патрола затекла шилбока да је заспо, шилбок(у) шибе крозъ 300 момака 3 пута, а каплар(у) нын(омъ), кои је међу нымма, по 50 штапа у 2 ютра, а прочимъ по 25. Ако бы патрола затајала и прочуло се и осведочило, то исто патрола да трпи и они.

22. §. Кои бы се старешина усудио, или капетанъ, или капларъ, војника за мито изъ војске кући пустити, или за какавъ даръ, свакомъ ономъ, (ма) кои био, приписује се изданичество, и подлежи суду војничкомъ, кои да плати свакомъ свомъ војнику, колико подъ коминомъ нѣговомъ стои, по онолико, колико је одъ онога једногъ узео, и у напредакъ да се изключи изъ власти.

23. §. Кои бы се усудио злословити, то је псовати или безчестити свештеника, старешину, чиновника, трговца, кмета, было са узрокомъ, было безъ узрока, а небы га суду и власти пріявio, то да се (од)суди по 25 штапа у 2 ютра.

24. §. Кои бы се Србинъ уфатио и осведочио, да тайно води ——————, —— шпионаукъ да ——————, родъ свой издае, тай да се каптигује, да му се пребио обе ноге на 2 места и обе руке, и тако живъ да се дигне на коло, и да се нескине докъ кость трае.

(Далѣ слѣдує.)

ХУДОЖЕСТВО ПИСАНИЯ.

(съ Грчкога.)

Англезъ јданъ, именомъ Маринеръ, у описанію некомъ о пріятельскимъ островима, а нарочно о найглавніемъ међу овима Тунги, приповѣда удивљеніе жителя, кадъ су првый путъ овазили художество писанія.

Г. Маринеръ буде заробљенъ одъ ова дивљака, пакъ начинивши некій видъ мастила одъ пушчаногъ праха, напишше посланицу (*епистолу*) на листъ арти, кои му је дао јданъ одъ ових житеља; вручи началинику, молећи га да ју преда првомъ капетану, кои буде стигао у пристаниште. Но царъ овогъ острова, именомъ Финось, чувши ово, дође у сумњу, и одма заштите одъ

началика посланицу, коју и добије. Кадъ му се преда у руке, сматраше ју са сви страна, по перазумевши ништа, вручи ју једномъ онде у присутствију налазећемъ се Англезу, именомъ Еремиј Хингу, и заповѣди да му каже шта је у њој. Г. Маринеръ небываше у присутствију, Хингъ узме посланицу, и преводивши неку част ове на Тунгийскій језикъ, разумно ју представи, као мало грешење којему Англезкомъ капетану, која бы приспѣо, да изходатайствује кодъ Финоса слободу Г. Маринера и његовы саотечественика; и као садржавајући, да су любавно примаћи одъ житеља, но при свемъ томъ жеље, да се поврате у отечество свое.

Овай начинъ показивана мысліј бываше Финосу непостижимъ; узме опетъ посланицу, и сматраше ју, по ништа разумети немогаше. Най-после доведе Г. Маринера, и замоли га да му напишне штогодъ; овай запита шта да напишне. „Метни мене на артио“ одговори Царъ. И напишне дакле — Финось. Царъ тада доведе другогъ Англеза, кои небываше ту, и заповѣдивши Маринеру да окрене на другу страну лице, даде скородашвашемъ артио и заповеди му рећи, шта стои написано на њој; човекъ овай изрекне са високимъ гласомъ име Цара; Финось тада зграби артио изъ руку овога, и зачућењу сматраше, и обрћаше тамо овамо, и испитиваше при свакомъ обртаню. На конацъ. „Ово“ повиче, „не наличи нити на мене нити на другога! Гди су ми ноге? Одкудъ знашъ, да самъ то я?“ После безъ да је чекао одговора или толкованя, нестрпљиво заповеди Маринеру да напишне друго што, и тако забављаше овога три четири сата написивашемъ имена различни предмета, мѣста и ствариј, кое је заповѣдјо другимъ да прочитавају. Ово је највише удивљавало Финоса и све у присутству наођеће се људе и жене, што је онъ неколико редај шапшују любовне анектоде, и прочитавају причинавају неко смућенъ ту наођенимъ се госпама; но све се опетъ узимало као шала. То бываше нымма са свимъ непостижимо, како се могу нյова имена и ствари саопштавати другоме овимъ тайнимъ путемъ.

Финось мысляше на послѣдакъ да се је досетио томъ лукавству, и толковаше около стоећимъ, да то није немогућно, јеръ писатель и читатель, у согласију будући, некимъ значима означавају оно што су обонца видили; но Г. Маринеръ извѣсти га одма, да може написати и оно, што никда видио није; Царъ му пришаће

на уво да метне на артију Тунга Аха (кога је Финос је неколико година пре него ће доћи Маринер ја исто острово, убио). Чим ће учени, и други прочита написано, зачуди се јошти више Цар је призна, да никад јошти ништа чудеснє видо је. Хтеде после да напише Таркиса, одсутствујућег началника страже, кога Маринер и његови други јошти видили нису; овай чиновник је био е слеп. Кад је написао име Таркис је запита Финос, да је е слеп или не? Ово је заиста превосходило силу художства; Маринер му рекне, да је написао само знак престављености гласа имена његова, а не карактер предмета. Заповеди потом полако да напише: „Таркис је слеп“ Чим је и то напиште и прочита, удиве се свиколици јошти више.

Маринер рекне на то следујуће Цару, да се свуд је и у удалјене части света вести пшило овим начином; и будући да се артија савије и запечати, носитељ неможе дознати, шта се у писму садржи, и к је томе да се историје свју народа предају таким начином потомцима, без да се речено поквари од дугог времена. Финос исповеди, да је памети достојан и чудан овай изнађай, али пријода, да неби добро било за острво Тунги, ербо бы то без сумње донело собом буне и сузаклетја, и неби живот љубави његови је био ни мјесец дана безбедан.

Свтим је Аврамовић.

КРИТИЧЕСКИЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продуженіе).

Кад је се съ једне стране висока цѣль и благородно тежење стихотворца, а съ друге не само слабо постижене исте цѣли од наша стихотворца, но на жалост изопачено и стихотворству правомъ сасвимъ противно тежење њено у разсуђену узме, само се по себи показује, од колико бы важности и ползе было, кад бы врстнији какавъ рецензент наша стихотворство претресати стоа. Прво такво покушај безпрекословно бы садань тако велико наши пѣваца ято у толико умалило, да бы се сијомъ и њеколико њији свогъ имена и мјеста достојни показати могли; сви остали морали бы посрамљени удаљити се, као чавка изјаја го-

лубова. Но ово намъ за садъ само желити остаје; до онога времена пакъ, докъ се кој од њисателя наши одважи, тако велики задатакъ, обштиј, критичкиј прегледъ стихотворства нашег предузети, мыслимъ, да неће цѣли противно быти, ако овде о једномъ само стихотворцу, кој је по дѣлима своимъ доволно Србству познатъ, рѣчи по могућству момъ поведемъ, а то је Г. Вукашинъ Радишићъ. Остављајући друга у књижевству нашемъ изишавша дѣла његова другима на разматранју, само ћу у кратко о њекимъ његовимъ стиховима пробесједити и мнѣнje мое читатељима на разсуђену поднети, пуно увѣренъ, да ми ни један разуманъ човекъ у томъ замјрити неће, кој уме дѣло одје особе, а особу одја разликовати. *)

Кад је преднаведене точке производе стихотворне Г. Вукашина Радишића посмотриј, признати морамъ, да ме ни найманъ незадовољавају; ови су тако без њакогъ вкуса, без поетическе лѣпоте и унутрашње вредности, да се умномъ читателю, познавателю вештине, при читанju исты готово стужити мора. Свако еколо дѣло јаснији знакъ недоволно или нимало просвећеногъ и съ тайнама лѣпогъ неупознатогъ духа на себи носи. Слабо кое дѣло друго што за предметъ свой има, до једне чувствености и простогъ увеселявания; ни у једномъ пакъ не показује се карактеристичка черта правогъ

*) Не могу пропустити, да приликомъ овомъ учтивости Г. Степана Мишевића неспоменемъ, којомъ ме је у додатку къ Србскимъ Београдскимъ новинама чис. 19. год. 1842 поздравио. Онакво што само речениј Г. противу мене, единствено збогъ саставка могъ: „Нешто о књивијевицима нашимъ“ изговорити може. Противно му је, што се уобште млади писатељи укоравају, и да може, исколају ми оба ока, ясно показујући, да се њега речениј саставакъ највише тиче. Комъ је пчела за кљубокъ, онъ се и самъ сећа. Истину ону, да се у младимъ годинама неизгладиме погрѣшке учинити могу, и самъ на самомъ себи искуюјо, као што и садъ искушавамъ, и збогъ тога се ни мало сумњају нисамъ и другима ју саобщити, да се неби и они доцнје каји, као што се и садъ кајемъ. Но Г. Степанъ Мишевићъ истину ту неувиђа и неће да је увиди. Надајући се, да ће га зрелије године исправити и научити, да се у царству ума са самимъ прасканјемъ и лютиномъ ишиша учинити неможе, но да је необходимо иуждно на основима утврђено доказателство и увѣренје погрѣшке, ако кога съ предузетогъ пута одвратити жељимо, остављамъ га за садъ, искъ се съ дѣломъ забавља и од њији помоћи тражи, по оному: „Треба тражити помоћи и од њији дѣце, да плетемо макија нашој вѣнци,“ — док је за вишу цѣљу не сазре и способнимъ себе учини, да може и од људиј савјете пријати.

стихотворца, узвышеный надъ чувственосю духъ и блага озбильность пронизтичуа изъ сагласія са собомъ самимъ. Муза є иѣгова више размаженомъ, самовольномъ дѣтету, него Богини каквой подобна. Научена единственно у предѣлами фантазіе и празны санова боравити, никако ил' врло редко разумомъ руковоћена быва; дѣца иѣна, изроди магле и мрака, чезну предъ свѣтомъ ума.

Сила уображения у стихотворству сама по себи ніє никадъ ништа у станю произвести, ако ю разумъ иеруководи. Она мора узаймо съ разумомъ дѣйствовать; овай несме безусловно сили уображения законе полагати, а ова опетъ несме се одъ владе разума безусловно отгнугти и као самостална, самоствараюћа сила показати. У сагласію обе силе показује се важност и вештина стихотворца; одржава се пакъ сагласіе обе силе, ако разумъ садржай или смысло опредѣљава, или другимъ рѣчма, ако све поедине чисти производа стихотворногъ у једно дѣло вешто саставља, докъ сила уображения у поединимъ частима и образима свою савршеноу владу показује. Ако стихотворацъ ніє разуманъ, онда ће се сила уображения и сва вештина залудъ упиняти, да недостатке разума иакнади. Покрай свогъ раскошиогъ облачена предмета у чувства ма допадајуће се форме, разумъ памъ непамиренъ остає: овай се ни наилѣпшомъ формомъ заслепити неда, иѣга сама матерія задоволява.*)

Оваки су происводи Г. Вукашина Радишића. Кодъ иѣга є сила уображения све; она му матеріо, она му форму јствара — она у свему неограничено влада. Не само разумъ, и вкусъ предъ претећимъ бичемъ пѣнимъ мора да мучи. Ништа ю у стварању пѣномъ сметати несме, и у таквој неограниченой слободи често се до тогъ заборави, да наилѣпшији предметъ у награду претвори.

Да бы форма увекъ цѣли сходна была, да небы сила уображена у скупљању разны образа

и онаке новомъ створу свомъ примила, кои бы га нагрдили и за срце неспособнымъ учинили, неоходимо є пуждно, да вкусъ сили уображенія у помоћъ притече, и само јој онакве образе подъ ствараюћу моћь подмеће, кои ће увекъ предъ судомъ срца пуно одобрень добыти. Но Г. Вукашину Радишићу мало є о томъ стало, што се штиръ и коприве у вѣницу неодликую (ако ми є слободно съ рѣчма Г. К. Богдановића ползовати се), само ако є вѣнацъ скупљања, па био онъ какавъ му драго.

Осимъ горе наведеногъ узрока, пагубна є претерана слобода сile уображенія и по томе, што се у немогућност постављамо млоге оне образе у једно сватити и једно цѣло одъ тудъ саставити; што се наша сile уображенія за ономъ слѣдуюћи уморити и као одъ теретне себи радњи одустати мора. Смешно є слушати оне, кои се збогъ неразумителности и празногъ фантазирана окривлюю, како се сујетно правдаю, да су — ватромъ фантазіе и сile уображенія у свѣтъ санова одвучени, сами себи непознати, сами себе неразумѣваюћи и одъ тудъ превелику и неизслѣдиму дубљину мысліји свои закључаваюћи — баји за будуће вѣкове, а не за садашњость писали. Ко є за садашњость добро писао и вѣнициемъ достойне награде увѣничанъ, тай ће се и кодъ позни потомака као достояње награде показати. Закони су ума и срца исто као и природе закони вѣчни и неизмѣними.

(Продуженіе слѣдује.)

П Ы Т А Н Ъ.

Шта значи на Србскомъ грбу: крестъ, и шта ће рећи она четири писмена илити оцила?

Г. П.

ПОГРѢШКЕ У 2 ЧИСЛУ ПОДУНАВКЕ.

На 1 обр. 2 стр. у врсти 3: стихотворство.

На 2 обр. 1 стр. у 11 врс. после рѣчи: дотеране изостављено є: ту наравно; на 2 стр. у 13 врсти: нове, у 14 врсти: лѣствице, коя; у 18 врс. подраньивати; у 2 примѣтби на крају: erringен.

На 3 обр. 2 стр. у 1 врсти: срце.

*) Mann glaubt, das Geschäft des Dichters bestehে bloß in der Einbildungskraft, da doch eine fruchtbare Fantasie ohne scharfe Beurtheilungskraft bei einem Dichter nur unnatürliche Charaktere, nur falschen Wiss her vorbringt.